

УДК 248.1: 316.346.2

ГЕНЕЗА ГЕНДЕРНОЇ ІДЕОЛОГІЇ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Ірина Ломачинська

*Київський університет імені Бориса Грінченка,
історико-філософський факультет, кафедра філософії
вул. Тимошенка, 23, 04212, м. Київ, Україна*

Стаття розкриває роль християнської теологічної доктрини у формуванні гендерної ідеології епохи Середньовіччя. В статті підкреслюється, що патріархатна ідеологія формується на основі архетипів суспільної свідомості і постає засобом реалізації влади сильнішого за допомогою не лише примусу чи права, але й сакрального авторитету.

Ключові слова: гендерна ідеологія, християнська теологічна думка, патріархатна культура, аскеза, сакральне.

Актуалізація проблематики генези гендерної ідеології зумовлена необхідністю переосмислення історичної зумовленості причинно-наслідкових зв'язків у її становленні. Гендерна ідеологія формується на взаємоперетині філософського, соціально-політичного, релігійно-культурного знання, де релігійний чинник виступає домінуючим в утвердженні гендерних стереотипів, адже релігійні ідеологеми, використовуючи фактор сакрального, постають ключовими чинниками формування масової свідомості.

Історична репрезентація гендерної проблематики у вітчизняній науковій думці певною мірою представлена у дисертаційних дослідженнях М. Беги, О. Власової, Т. Власової, О. Кісь, І. Корольової, Ю. Стребкової. Водночас відсутній аналіз ідейних витоків гендерної ідеології в їх тісному взаємозв'язку з релігійними уявленнями та доктринами, що постають визначальними факторами її формування. Концептуальні основи означеної проблематики представлені у духовній спадщині представників християнської середньовічної теологічної думки – Августина Аврелія, Антонія Великого, Василя Великого, Григорія Нісського, Григорія Богослова, Іоанна Златоуста, Іоанна Ліствичника.

Метою дослідження є аналіз ролі середньовічної християнської теологічної думки в утвердженні гендерної ідеології західноєвропейського суспільства. Мета дослідження передбачає вирішення наступних завдань: з'ясування змісту ідейних засад гендерної ідеології, сформованої філософською спадщиною епохи Античності з її інтерпретацією у середньовічній теологічній традиції; визначення особливостей впливу чернечої аскетичної теорії та практики на формування гендерної ідеології епохи Середньовіччя; виокремлення сутнісних рис релігійно-культурної традиції киевської доби у формуванні гендерної ідеології українського суспільства.

Гендер варто розглядати як «поняття, що використовується в соціальних науках для відображення соціокультурного аспекту статевої ознаки людини і проведення так званої горизонтальної соціо-статевої стратифікації суспільства» [5, с. 173]. Гендерна ідеологія закріплює домінування сильнішої статі за рахунок володіння матеріальними, фінансовими, інформаційними ресурсами. Розвиток гендерної ідеології як системи поглядів і уявлень про соціальний статус та зміст гендерних ролей конкретних статей нерозривно пов'язаний з релігійно-культурним розвитком цивілізації, ідеологічними змінами у політичній та соціальній свідомості як світової, так і національної спільноти кожної країни, адже гендер

реалізується на основі соціокультурної індексності, що знаходить свій прояв у способах адаптації до соціального життя і формах участі в ній. Історично до останніх десятиліть (а в окремих регіонах ще й сьогодні) способом і засобами виживання була агресія. Боротьба за території та їх охорона, організація внутрішнього життя трималися на підкоренні, насильстві, пригніченні. Міждержавні чи внутрішньодержавні війни, класова боротьба, авторитарні й тоталітарні режими, що історично були орієнтовані на агресію, зазвичай опиралися на фізично більш сильну особистість. В такій ситуації чоловік виступав головним протагоністом, а жінка отримувала вторинну роль. Ідея сильної та слабкої статей згодом еволюціонувала в політичні, філософські, правові та інші концепції, і в них, відповідно, головною дійовою особою теж розглядався представник чоловічої статі.

Стійкість стереотипних уявлень є однією зі складових у механізмі спадковості культури. Погоджуємось з Т. Власовою [7, с. 25], що суспільна свідомість, пропонуючи індивідуальні стереотипні уявлення як норми і правила, які засвоюються автоматично, спрощує роботу індивідуального мислення. Зафіксовані у суспільній свідомості традиції певного суспільства функціонують як постійно відтворювані стандарти мислення, поведінки, дії й споглядання. Звичайно, кожен стандарт колись був зумовлений практичною або історичною необхідністю, але згодом ця зумовленість зникає, а соціальне знання у формі стереотипів передається наступним поколінням.

Патріархатна традиція не була надбанням епохи Середньовіччя, а стала закономірним продовженням стилю мислення, релігійних переконань та стереотипів, що знайшли ідеологічне обґрунтування у представників афінської школи – Сократа, Платона та Аристотеля, які протиставили розум як найвищу досконалість у структурі людської суб'єктивності, що асоціювався з чоловічим першопочатком, аморфній чуттєвості, що особлювала жіночість – полюс недосконалості, хаосу, небуття. Таким чином, чоловіче виступає суб'єктом, а жіноче – об'єктом у пізнавальній концепції світу, тому що позастатевий пріоритет розума-логоса невідривно пов'язаний з пріоритетом чоловічого першопочатку та властивих йому атрибутів.

У діалозі «Бенкет», у притчі про двох Еротів – «небесного» і «нищого», земного, – Платон визначає небесний Ерот як чоловічий, найвищою сферою реалізації якого постає філософія, адже чоловіки у Платона від природи не лише сильніші, але й наділені більшим розумом [11, с. 45]. Втіленням жіночого постає «нищий» Ерот, сферою реалізації якого є примітивна побутова мирська реальність. Жіночий першопочаток у Платона оснований на домінуванні не добродійності та чеснот, а егоїстичних прагнень, тому ніяка соціальна функція, що пов'язана з управлінням суспільними справами, не може бути властива жінці. В результаті жіночий суб'єкт виключається з філософського знання, а у суспільному житті поширюється принцип фаллоцентризму. На жінок Платон покладає відповідальність за прояви антисуспільних тенденцій у державі, адже вони породжують у чоловіків почуття егоїзму і бажання привласнення, формування сфери приватного, яка є руйнівною для ідеальної держави, у якій політичний суб'єкт має, передусім, турбуватися за суспільні інтереси.

Ідеї Платона знаходять своє логічне продовження у творчості Аристотеля, який порівнює відношення чоловічого і жіночого з відносинами господаря та раба, де сутність раба розкривається у його служінні володарю. Місце жінки у соціальному житті обмежується виконанням функцій домашнього господарства, а якість їх виконання забезпечується постійним регламентуючим контролем [11, с. 464-465]. Рабство жінки Аристотель закріплює не лише за соціальними, але й за природними ознаками нерівності, і, на відміну від чоловіка-раба, жінка як соціальний суб'єкт знаходиться у більш залежному становищі, адже ніколи не може отримати свободу.

У середньовічній філософії патріархатна традиція посилюється завдяки домінуванню розуму як основного засобу реалізації християнської добродійності і завдяки жорстким обмеженням щодо тілесності та чуттєвості у християнській теологічній доктрині. У середньовічній філософії, на відміну від філософії античності, проявляється більше уваги до індивідуального психологічного досвіду, водночас, чуттєвість визнається позитивною тільки у формі піднесеного релігійного почуття. Гендерна ідеологія християнської культури формується на протиставленні образів Єви як земного, чуттєвого та Богородиці як небесного, духовного; це своєрідна антитеза життя земного, повного пристрастей і страждань та життя небесного – чистого та благого.

Основним критерієм заперечення чуттєвості є її зв'язок із задоволенням, яке у християнській культурі асоціюється з жіночим першопочатком і виступає символом первородного гріха, який автоматично від Єви передається всьому жіноцтву. Ім'я Єва, що надав Адам своїй дружині, походить від єврейського слова «*xavva*», що означає «життя» [3, с. 207]. За біблійною легендою, Єва створена Богом з ребра Адама під час його сну (Бут. 2, 21), а потім зваблена дияволом, що прийняв образ змія. На Єву біблійна легенда покладає відповідальність за втрату раю, адже з її рук чоловік отримав плоди з дерева пізнання. На відміну від філософії античності, що намагається теоретично обґрунтувати існуючу в суспільстві гендерну нерівність, теологічна доктрина християнства надає їй сакрального змісту. У Біблії чітко вказується на божественну природу гендерного домінування чоловічої статі, а, відповідно, на сакральне підґрунтя його нездоланності: «жінці (Бог) сказав: примножу скорботи твої у вагітності твоїй; у болях будеш народжувати дітей; і до чоловіка твого жадання твоє, і він буде панувати над тобою» (Бут. 3, 16).

Християнство привнесло нове бачення у соціальну роль жінки, але не в суспільному, а, швидше, духовному житті. Образ Марії Магдалини, що була врятована Христом і зцілена ним від злих духів (Лук. 8,2) постає втіленням можливості заперечення гріха і пошуку шляху добродійності. Марія Магдалина не зреклася Христа у час гоніння (як інші його віддані учні), була поряд під час страти і погребіння (Іоан. 19, 25). Вона першою прийшла до гробниці Христа і повідомила Симона-Петра про відсутність його тіла (Іоан. 20, 1-2). Благочестива її любов до Господа отримала найвищу нагороду: вона першою побачила воскреслого Христа (Іоан. 20, 11). Новий Заповіт наводить приклади численних послідовниць Христового вчення: «там було також багато жінок, що дивилися здалеку; вони йшли за Ісусом з Галілеї, слугуючи Йому» (Матф. 27, 55), (Марк. 15, 41), що змусило представників християнської теологічної думки до перегляду традиційної іудейської старозавітної ідеології щодо ролі жінки не лише у духовних практиках, але, певною мірою, і в суспільному житті.

Особливої уваги у зміні традиційних патріархальних стереотипів епохи Середньовіччя заслуговує образ Богородиці. Її ім'я кілька раз згадується у кожного з євангелістів Нового Заповіту (напр. Матф. 1, 16; Марк. 3, 31; Иоан. 19, 25), але найбільш повно життєпис Діви Марії представлений у Луки (Лук. 1, 26-56). Новозавітний переказ дає можливість визначити суттєву роль Богоматері як у проповідницькій діяльності Христа, так в утвердженні християнської церкви, але догматичне вшанування образу Діви Марії постало результатом теологічних диспутів щодо іпостасей Ісуса Христа. Богородиця – термін, що вживався ще Афанасієм Великим, став загальноживим опісля подолання несторіанства. Православна церква вшановує Богородицю як святу і непорочну, у її честь встановлюються свята, освячуються храми та вшановуються ікони. У О. Меня велич постаті Богородиці описується наступним чином: «Єдина. Його Мати. Нехай би нам залишилось невідомим навіть її ім'я; достатньо лише і того, що Вона передала риси свого обличчя і характеру Ісусу» [17, с. 392]. Католицька традиція пішла ще далі й встановила догмат про непорочне

зачаття і народження Богородиці, який у 1854 році Папою Пієм IX був проголошений як загальнообов'язковий для всіх католиків [21, с. 269].

Дихотомія непорочної Діви небесної і безумовної гріховності жінки земної знаходить свою практичну реалізацію у християнській чернечій ідеології, активно поширеній як у західній, так і у східній традиціях.

Активне поширення чернечої релігійної ідеології, націленої на внутрішній моральнісний подвиг, що поставило ідеалом християнської добродійності смирення та аскетичну практику, стало результатом утвердження християнства у Римській імперії як офіційної релігії. Чернецтво стало свідченням висоти і святості євангельського вчення, видимим втіленням християнських етичних понять, передбаченням майбутнього перетвореного світу загалом та окремої людини зокрема. Як стверджують правила чернечого співжиття, одним із головних чернечих обов'язків є «насаджування євангельського благочестя як у собі, так і у інших: у собі – старанним служінням або читанням Слова Божого, слізним покаєнням та частим благоговійним наслідуванням Христових таємниць; у інших – благим прикладом, духовними бесідами та старанною до Бога молитвою» [19, с. 4]. Чернеча ідеологія проголосила різку антитезу між аскетично-духовним та чуттєво-мирським, що у Антонія Великого сформована наступним чином: «наслідуй тих, які полюбили Бога всім серцем <...>, не соромся слідувати за ними, адже вони досконаліші за тебе. Але не наслідуй тих, які прагнуть до задоволень мирських, тому що вони ніколи не знайдуть у них блаженства» [2, с. 52].

Відповідно до позиції Августина Аврелія [1], найбільш ефективним засобом подолання гріховної чуттєвості є непорочність та безшлюбність. Августин розділяє у жінці дві її природи – тілесно-чуттєву, що слугує проявом гріховності не лише для себе, але й для чоловіка, який її споглядає, і раціональну, що здатна породжувати у жінці добродійність та релігійні переконання. Здатність до релігійного осягнення Божественного піднімає жінку до рівня чоловіка і забезпечує її шлях до спасіння.

У Василя Великого [207, с. 104-105] на позитивну оцінку заслуговує заповідь безшлюбності як шлях до «єдиного нареченого чистих душ». Він є автором символічного послання до порочної діви, у якому справжнім призначенням жінки є непорочне дівство, скріплене чернецтвом, адже «тільки незаміжня турбується про Господне» (1 Кор. 7, 34). Хоча Василій Великий не ставив у обов'язок ченцям справи благодієтворення у мирському житті, але сам побудував поблизу Кесарії чернечий гуртожиток, де основною заповіддю для аскетів слугувала моральна вимога любові. Як підкреслює І. Попов, молитва і споглядання у його монастирі поєднувалися з фізичною працею; характерною рисою монастиря стала також благодійність та виховання дітей [21, с. 340].

Чернецтво стало шляхом пошуку досконалості не лише для чоловіків, але й для жінок, що обирали обітницю безшлюбності, адже вважалися нареченими Христа. Відповідно у суспільстві поширюється ідеал жінки, яка постає добропорядною лише тоді, коли повністю заперечує свою тілесність і є недосягненою не тільки для фізичних утіх, але й для продовження роду. Чернецтво формує інший рівень міжстатевих відносин – духовної (а не тілесної) любові братів та сестер у Христі. Водночас на жінку покладається відповідальність за суспільну добродійність, адже її цнотливість та смиренність має бути важелем стримування не лише для себе, але й для чоловіків. Будь-які прояви пристрасті є проявом гріховності, і жінка, що стала об'єктом чоловічого бажання, постає більш гріховною, ніж чоловік, що запалав хибною пристрастю. У Іоанна Лівствичника лише жінка відповідає за гріхи чоловіка, що запалає бажанням до неї: «благий Господь і у тому проявляє великий про нас промисел, що безсоромність жіночої статі утримує соромом, як вуздечкою, адже якщо жінки самі приходили б до чоловіків, то не врятувалась би ніяка плоть» [14, с. 220–221]. Водночас у Іоанна

Ліствичника кожна жінка постає джерелом гріховної спокуси, незалежно від чистоти її власних помислів: «бачив, що деякі їдять і перебувають з жінками і в той час не мають ніяких нечистих помислів; але коли вони спокусились самовпевненістю і замріялись, що мають мир і утвердження, то несподівано отримують загибель у своїй келії» [14, с. 216].

У Григорія Нісського чітко розділяється образ жінки аскетичної (і, відповідно, добропорядної) та жінки пристрасної та гріховної: так, у життєписі преподобної Мокрини зазначається, що в разі правильного виховання добропорядної жінки є непристойним вивчати «ті трагічні пристрасті, які, виходячи від жінок, дають привід і предмет для творів поетів» [10, с. 124], і як ідеал формується чернечий шлях життя жінки з запереченням її біологічної природи.

У Василя Великого відповідальність за блуд лежить не лише на жінці, але й на чоловікові, який, будучи більш свідомим і раціональним (з погляду святителя), не має право вводити у розпусту жінку, яка могла б обрати аскетичний спосіб життя і стати нареченою Христовою: «покараним має бути той, хто не поважає Сина Божого, що розбестив Його наречену і духу дівства позбавив» [6, с. 105].

У Іоанна Златоуста [13, с. 58-59] блудницею постає навіть та жінка, яка захоплюється розкішшю, насолоджується власною красою, викликаючи захоплення чоловіків. Ідеалом для жінки є аскетична непорочність та прагнення до духовного вдосконалення.

Аскетична краса діви для Григорія Богослова значно досконаліша за тілесну красу звичайної жінки, адже «краса видима не прихована, а незрима осягнена лише Богом, вся слава доньки небесного Царя, і одяг її є ділами і спогляданням <...> Нехай буде непорочною і думка, нехай не крутить, не носить у собі лукавих образів» [9, с. 58-59].

У філософії схоластики за жінкою закріплюється статус речі, яка для чоловіка принципово не відрізняється від інших речей, і якою чоловік може володіти за своїм бажанням. За жінкою як домінуюча закріплюється її репродуктивна функція, позбавляючи її реальної суспільної влади. Як зазначає С. Жеребкін [12, с. 8], відповідно до поглядів Фоми Аквінського призначення жінки полягає у необхідності продовження «роду чоловічого», адже лише чоловік постає як образ Божий. Тобто, власне людиною в повному сенсі цього слова у Фоми є лише чоловік, а жінка трактується як засіб реалізації людського (чоловічого) роду. Таким чином, у схоластиці формується уявлення про абсолютистський характер патріархальної влади за аналогом з владою Бога, якій мають бути підпорядковані всі функції індивідів і яка має право на жорсткі санкції за будь-які відхилення від патріархального порядку.

Роздумуючи над питанням відсутності зразків загальноновизнаного жіночого подвижництва у епоху Середньовіччя (із часів святої Женев'єви, заступниці Парижа [21, с. 539] майже на тисячоліття жіночий духовний подвиг у історії католицької церкви був забутий), можемо обґрунтувати цей факт лише політикою самої церкви стосовно жінки у означену епоху. Адже екзальтована містика духовного подвигу жінки у епоху Середньовіччя знаходилася на межі канонізації (лише можливої і майбутньої) та інквізиції (цілком реальної), і, на жаль, історія замовчує, скільки жінок-праведниць згоріло на вогнищах інквізиції через звинувачення у відьомстві.

Вітчизняна киеворуська релігійно-культурна традиція, що базувалася на своєрідному симбіозі християнства та язичництва, формувала інший тип гендерної ідеології, де в силу історичних обставин поєднався образ жінки-берегині та захисниці. Жінка-Берегиня (для прикладу – Покрова) вирізняється силою і могутністю, яка розкривається через її опікунське начало як матері. «Сакралізація та ідеалізація образу жінки як берегині-матері позбавила її постать динамічності та колоритності, яку ми бачимо у воїна. Створення образу жінки-воїна – це подолання стереотипної фемінності жінки та утворення проміжного між чоловічим та жіночим простором існування» [18, с. 11].

Прикладом може слугувати постать княгині Ольги, яка названа Церквою рівноапостольною. Цим підтверджується її особливий духовний статус та авторитет в християнській Церкві, в якій, поряд з Ольгою, рівноапостольними визнано лише п'ять жінок – «свята мироносиця Марія Магдалина, свята первомучениця Фекла, свята Апфія, свята благовірна цариця Єлена, свята Ніна – просвітниця Грузії» [20, с. 11]. Ольга – яскравий приклад поєднання жінки-воїна (у язичництві) і благочестивої праведниці (у християнстві), адже в її Житті підкреслюється, що «управляла княгиня Ольга підвладними їй областями Руської землі не як жінка, але як сильний і розумний муж, твердо тримаючи в своїх руках владу і мужньо обороняючись від ворогів. І була вона для останніх страшна, своїми ж людьми любима, як володарка милостива та благочестива, як суддя праведний, що накладає покарання з милосердя, – нагороджуючи добрих та насаджуючи страх злим, віддаючи кожному відповідно до його вчинків <...>» [20, с. 13]. Варто зазначити, що у православній традиції канонізація жінок-праведниць характеризується певною однотипністю, із яскравим вираженням нахилом до суспільного статусу канонізованої особистості. Зазвичай, зразком для духовного наслідування у православній традиції слугували постаті преподобних княгинь, які, відмовившись від шлюбу, віддали перевагу чернечому постригу. Їхній духовний подвиг та колишнє мирське суспільне становище дали змогу з часом обійняти посаду ігумені у монастирі, і, завдяки цьому, сприяти будівництву монастирів, соборів, церков, шкіл. Так, у період із Київської Русі до початку XVII століття, із тринадцяти канонізованих православною церквою жінок одинадцять були у миру княгинями або княжнями. Такий підхід був, певним чином, історично зумовленим, адже у період становлення християнства на Русі, у епоху безперервних міжособних воєн та чужоземного підкорення, важливим був не тільки особистий внутрішній подвиг, а, насамперед, активна громадянська позиція, наявність певного владного впливу у вирішенні питань місіонерської християнізації. Сакралізація постаті княгині Ольги православною церквою поклала початок формування у національній релігійно-культурній традиції більш толерантної (порівняно із західноєвропейською) системи гендерних відносин, де жінка виступає не лише духовною, але й соціально активною особистістю.

Таким чином, гендерна ідеологія формується на основі архетипів суспільної свідомості, сформованих у межах конкретної релігійно-культурної традиції і постає засобом реалізації влади сильнішого за допомогою не лише примусу чи права, але й сакрального авторитету. Середньовічна теологічна думка, використовуючи суспільну міфологізацію існуючої патріархатної системи відносин, утверджує домінування маскулінного не лише у тогочасній культурі, але завдяки традиціоналізму релігійного мислення знаходить своє відображення й у гендерних стереотипах сучасності.

Список використаної літератури:

1. Августин Аврелий. Исповедь / Августин Аврелий – М.: Изд.-во «Ренессанс», СП ИВО-Сид, 1991. – 488 с.
2. Антоний Великий. Поучения / Антоний Великий; сост. Е.А.Смирнова. – М.: Изд. – во Сретенского монастыря, 2008. – 704 с.
3. Библиейская энциклопедия. – М.: ТЕРРА, 1990. – 902 с.
4. Библия: книги Священного писания Старого та Нового Завіту. – К.: Видання Київської Патріархії Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. – 1407 с.
5. Большой энциклопедический словарь: философия, социология, религия, эзотеризм, политэкономия / главн. науч. ред. и сост. С.Ю. Солодовников. – Мн.: МФЦП, 2002. – 1008 с.
6. Василий Великий. Примите слово мое: Сб. писем / Василий Великий; Никон (Париманчук). – М.: Изд. Сретенского монастыря, 2007. – 384 с.

7. Власова, Т.І. Формування гендерних стереотипів у західноєвропейській філософії (історико-філософський аналіз): автореф. дис. ... д-ра філософ. наук: спец. 09.00.05 / Т.І. Власова ; Дніпропет. нац. ун-т. – Д., 2007. – 38 с.
8. Гендерний вимір владних комунікацій: [монографія] / І.М. Ломачинська, С.М. Загурська. – Біла Церква : НВО «Освіта», 2014. – 207 с.
9. Григорий Богослов. Избранные творения / Григорий Богослов; сост., вст. ст. В.В. Бурегги. – М. : Изд. Сретенского монастыря, 2005. – 240 с.
10. Григорий Нисский. Избранные творения / Григорий Нисский; сост. А.Гумеров. – М. : Изд-во Сретенского монастыря, 2007. – 384 с.
11. Древнегреческая философия. От Платона до Аристотеля : сочинения. / пер. с древнегреч.; худож. П. Сацкий. – Харьков : Фолио, 1999. – 832 с.
12. Жеребкин С. Гендерная проблематика в философии // Введение в гендерные исследования. Ч. I / под ред. И.А. Жеребкиной – Харьков : ХЦГИ, 2001; СПб. : Алетейя, 2001. – 708 с.
13. Иоанн Златоуст. Слава Богу за все: [сб. писем] / Иоанн Златоуст; сост. Е.А. Смирновой. – М. : Изд. Сретенского монастыря, 2006. – 312 с.: ил.
14. Иоанн Лествичник. Лестница, возводящая на небо / Иоанн Лествичник. – М: Изд-во Сретенского монастыря, 2007. – 592 с.
15. Лінч Д. Середньовічна церква: Коротка історія / Д. Лінч. – К. : Основи, 1994. – 491 с.
16. Ломачинська І.М. Релігійне лідерство в духовному вимірі християнської традиції: [монографія] / І.М. Ломачинська. – К. : Ун.-т «Україна», 2008. – 286 с.
17. Мень, А. История религии / А. Мень // В поисках Пути, Истины и жизни: в 7 т. – М. : СП «Слово», 1993. – Т. 6. – 622 с.
18. Откович, К.В. Жіночий фактор в аксіологічному вимірі української духовної культури XIX - початку XX ст.: автореф. дис. ... канд. філософ. наук: спец. 09.00.04 / К.В. Откович ; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – Л., 2008. – 19 с.
19. Сокращенные правила монашеского жития. – К., 1875.
20. Трофимов, А. Святыя жены Руси / А. Трофимов. – М. : Энциклопедия российских деревень, 1994. – 230 с.
21. Христианство: Энциклопедический словарь: в 3 т. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1995. – т. 1. – 863 с.

GENESIS OF THE GENDER IDEOLOGY OF THE MIDDLE AGES

Irina Lomachinska

*Borys Grinchenko Kyiv University,
Faculty of History and Philosophy, Department of Philosophy
 Tymoshenko str., 23, 04212, Kyiv, Ukraine*

The relevance of the research problem is due to the need to analyze the historical features of the formation of gender ideology as a social phenomenon. Gender ideology is formed not only by means of politics, but also by religion, further defining the type of relationship of a particular culture. The article reveals the peculiarities of the formation of the gender ideology of the Middle Ages. Gender ideology is a regulator of social consciousness, which secures the domination of a stronger sex by possessing material, financial, and informational resources. The idea of strong and weak articles evolved into political, philosophical, legal and other concepts.

Key words: gender ideology, Christian theological thought, patriarcal culture, asceticism, sacred.